УДК 378.015.31:[159.942.5:004]

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1\(19\)-433-444](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-1(19)-433-444)

Москальова Людмила Юріївна доктор педагогічних наук, професор, проректор, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, 72300, тел.: (0619) 44-04-64, <https://orcid.org/0000-0002-9251-6746>

Чорна Вікторія Володимирівна кандидат педагогічних наук, доцент, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, вул. Гетьманська, 20, м. Мелітополь, 72300, тел.: (0619) 44-04-64, <https://orcid.org/0000-0002-0007-470X>

ПСХОЛОГІЧНА ОСНОВА КІБЕРБУЛІНГУ СЕРЕД ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ

Анотація. Кібербулінг є актуальною міжнародною проблемою у контексті вищої освіти, оскільки інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) все більше стають частиною повсякденного життя студентської молоді. У цій статті представлені результати опитування здобувачів різних закладів вищої освіти щодо причин виникнення, наслідків та їх відношення то кібербулінгу. Мета статті – визначити основні причини виникнення та шляхи запобігання цифровому булінгу в закладах вищої освіти, спираючись на результати аналізу міжнародного досвіду.

Загальні результати дозволяють виявити психологічні та соціальні передумови розвитку кібербулінгу серед студентської молоді, особливості використання ІКТ та ін. У статті також подано результати існуючих міжнародних досліджень кібербулінгу у окремих університетах світу. Наші результати також свідчать про те, що причинами кібербулінгу серед студентства є агресія у відносинах, когнітивно-афективний дефіцит влади та контролю. Однак жодне з цих трьох утворень саме по собі не дає повного пояснення.

Дослідження містять тлумачення форм кібербулінгу, що найбільш розповсюджені серед студентської молоді: *диссінг* (розміщення в мережі принизливої, жорстокої, образливої неправдивої інформації); *виключення з он-лайн соціуму* (свідомий акт навмисного виключення людини з онлайн-групи або розмови); *фрейпінг* (створення обліковий запис у соціальних мережах, використовуючи фальшиву особу, щоб мучити жертву); *домогання* (надсилання жертві електронних образливих, грубих повідомлень); *оприлюднення* (незаконне поширення особистої інформації жертви); *тролінг* (вчинок кіберагресора, який намагається спровокувати жертву).

Таким чином, дослідження надає інформацію про поведінку кібер-заялювання на університетському рівні, що має потенціал для розробки

менеджментської політики та програм втручання для корегування даної проблеми.

Ключові слова: кібербулінг, здобувачі вищої освіти, психологічні причини кібербулінгу, міжнародний досвід

Moscalyova Luydmyla Yuriivna Doctor of Pedagogical Science, Professor, vice-rector, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Hetmansky St., 20, Melitopol, 72300, тел.: (0619) 44-04-64, <https://orcid.org/0000-0002-9251-6746>

Chorna Viktoriia Volodymyryvna Candidate of Pedagogical Science, docent, Bogdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Hetmansky St., 20, Melitopol, 72300, тел.: (0619) 44-04-64, <https://orcid.org/0000-0002-9251-6746>

PSYCHOLOGICAL BASIS OF CYBERBULYING AMONG HIGHER EDUCATION ACCESSORIES: THE INTERNATIONAL ASPECT OF THE PROBLEM

Abstract. Cyberbullying is an urgent international problem in the context of higher education, as information and communication technologies (ICTs) are increasingly becoming part of the daily lives of student youth. This article presents the results of applicants' survey from various institutions of higher education on the causes, consequences and their relationship to cyberbullying. The purpose of research work is determine the main causes and ways to prevent digital bullying in higher education institutions, based on the results of the analysis of international experience.

The general results allow to reveal psychological and social preconditions development of cyberbullying among student's youth, features of use of ICT, etc. The article also presents the results of existing international research on cyberbullying in some universities around the world. Our results also suggest that the causes of cyberbullying among students are aggression in relationships, cognitive-affective deficits of power and control. However, none of these three formations alone provides a complete explanation.

The research work contains interpretations of cyberbullying forms that are most common among student youth: dissing (posting humiliating, cruel, offensive false information); exclusion from the online society (conscious act of intentional exclusion of a person from an online group or conversation); frapping (creating an account on social networks, using a fake person to torture the victim); harassment (sending electronic insulting, rude messages to the victim); disclosure (illegal dissemination of personal information of the victim); trolling (an act of a cyber aggressor who tries to provoke the victim).

Thus, the research work provides information on cyberbullying behavior at the university level, which has the potential to develop management policies and intervention programs to correct this problem.

Keywords: cyberbullying, higher education seekers, psychological causes of cyberbullying, international experience.

Постановка проблеми. Вже більше десяти років кіберзалякування визнається як проблема (подібна до традиційних форм залякування), що була задокументована задовго до поширення комп'ютерних технологій у повсякденному житті, проте досить відмінна від них. Проблема цькування досліджується в усьому світі, а отже почало з'являтися краще розуміння природи, масштабів, наслідків, стратегій подолання, рішень, політики та практики кібербулінгу серед здобувачів різних рівнів освіти [1].

Однак кібербулінг більше не розглядається як проблема, з якою стикається студентська молодь. За останні роки ЗМІ висвітлювали кілька серйозних випадків кібербулінгу між студентами в університетах. Оскільки технології все більше стають засобом комунікації, викладачі також зазнають переслідувань і вимог з боку здобувачів і навіть колег. Однією з важливих функцій сучасного університету є забезпечення комфортного робочого місця для своїх співробітників, а також безпечного цифрового середовища для своїх здобувачів.

Хоча чіткого консенсусу щодо визначення кібербулінгу не існує серед сучасних фахівців, багато дослідників схильні екстраполювати деякі з визначальних ознак із загальноприйнятого визначення булінгу: повторювана агресивна поведінка, намір заподіяти шкоду та дисбаланс сил між жертвою та агресором [2]. Проте спосіб, у який це проявляється в онлайн-контексті, викликав інтерес серед дослідників. Наприклад, стала природа онлайн-повідомлень, які можна повторно розповсюджувати, трансформує значення їх повторення у цифровому контексті [3]. Крім того, розгальмування та деіндивідуальність, пов'язані з онлайн-обмінами, анонімність під час комунікації та ширша потенційна аудиторія, яка характеризує кіберсвіт, переозначають загальне поняття та значення впливу [4].

Кібербулінг здійснюється за допомогою гаджетів, текстових повідомлень, електронної пошти, веб-сайтів, блогів, чатів, різних онлайн-платформ, таких як Twitter, Snapchat, Instagram, Facebook, WhatsApp та інші сайти соціальних мереж, ігрові сервери, YouTube та інші веб-сайти для обміну відео та багато іншого. Використання цих ресурсів дозволяє реалізовувати широкий спектр поведінки, наприклад використання мовлення чи зображень, які можуть бути інструментом для ганьби, погроз, переслідування, залякування, виключення, дискримінації, приниження, стеження або розголошення особистої інформації без згоди, яка є образливою, вульгарною чи принизливою. Це також можна розуміти як нечесність та переслідування в Інтернеті. Деякі з цих видів поведінки можуть також поширюватися на кримінальні злочини, залежно від юрисдикції, а також від мети поведінки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проте відносно мало уваги дослідників приділено характеру, масштабам та впливу кібербулінгу серед

дорослих, включаючи те, що відбувається на вищому рівні вищої освіти. Деякі дослідники припускають, що залякування та поведінка кібер-залякування існують у континуумі від дитинства до дорослого життя [5]. Останні дослідження почали фіксувати зростання нецивільного онлайн-дискурсу в університеті [6], а також поширеність, негативні наслідки, стратегії подолання наслідків політики та практики кібербулінгу серед студентів і викладачів [7, 8].

Мета статті – визначити основні причини виникнення та шляхи запобігання цифровому булінгу в закладах вищої освіти, спираючись на результати аналізу міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. У сучасному суспільстві існує кілька способів, якими люди стають жертвами знущань. Деякі з традиційних зустрічей з булінгом віч-на-віч зазвичай починаються в нейтральних соціальних середовищах, таких як ігрові майданчики, класні кімнати та шкільні подвір'я. Ці параметри були за межами досліджень протягом досить тривалого часу; однак кібербулінг – це нова форма цькування, яка з'явилася і фактично викликала хвилю відчаю. Кібербулінг, знущання через електронні засоби масової інформації, є зростаючою проблемою в освітньому середовищі. Однак кібербулінг не закінчується після закінчення середньої школи, а продовжується під час навчання у закладах вищої освіти. Кіберзалякування також визначається як умисний акт онлайн-або цифрового залякування, переслідування. Багато з цих дій передусім пов'язані з обзиваннями, погрозами, поширенням чуток, розповсюдженням приватної інформації іншої особи, соціальною ізоляцією та відчуженням. Це може бути більш прихованим і може здійснюватися швидше і в більшій кількості середовищ, ніж традиційні форми знущань [9].

Негативні наслідки кібербулінгу численні. Наслідки кібербулінгу можуть включати погану академічну успішність, відсторонення від студентського колективу, фізичне насильство, і цей метод цькування, який часто приховується від дорослих [10]. За словами фахівців, кібербулінг пов'язаний з такими серйозними наслідками, як низька самооцінка, сімейні та академічні проблеми, насильство та правопорушна поведінка. Але найгіршими наслідками є насильство. Хоча кіберзалякування має ті ж негативні наслідки, що й традиційне залякування, воно може здійснюватися без будь-якого фізичного контакту або знання особи зловмисника [10]. Ці випадкові акти переслідування виходять далеко за межі традиційного залякування, адже на відміну від традиційного цькування, кібер-залякування може відбуватися не тільки в школі, а й вдома та в будь-якому місці, де доступні технології [11]. Дослідження показали, що, хоча це може відбуватися рідше, ніж безпосереднє залякування, до 70% студентів стикалися з кібербулінгом. Тому існує потреба в подальших дослідженнях, щоб отримати концептуальне уявлення про студентів в Україні та за її межами, які зазнали певної форми кібербулінгу.

Оскільки технології стали більш розвиненими, кібер-залякування тепер може відбуватися за допомогою кількох девайсів, включаючи мобільні

телефони, Інтернет-чати, онлайн-блоги, електронну пошту та миттєві повідомлення. Багато здобувачів витрачають незліченну кількість годин, використовуючи якусь форму цифрових технологій. За даними CTIA (The Wireless Association) (2020), використання бездротового зв'язку зросло на 78% з 2015 по 2019 рік з 276,6 мільйонів передплатників і понад 1,36 трильйона текстових повідомлень у світі. Більше того, сайти соціальних мереж створюють середовище, де жертви часто стають об'єктами кібер-залякування. Найбільш вікористовуваними для кібербулінгу безперечно є різноманітні соціальні мережі. Ці сайти мають на меті забезпечити позитивний вплив на розвиток комунікативності здобувачів, проте деякі користувачі стають жертвами і не знають про особу (осіб), відповідальних за кібер-булінг. Оскільки кіберзалякування може відбуватися в будь-якому місці, юрисдикційні закони надзвичайно ускладнюють дисциплінування кібербулінгів. Університетському менеджменту важко контролювати та запобігати діяльності студентів та викладачів в Інтернеті [11].

Сьогодні кібербулінг серед здобувачів університету став міжнародною проблемою. Фахівці почали більше заглиблюватися в проблему кібербулінгу серед університетської молоді. За даними Макдональда і Робертса-Піттмана із 439 студентів, які брали участь у дослідженні, 38% знали когось, хто зазнав кібербулінгу, 21,9% зазнали кіберзалякування, а 8,6% – решта, що не стикалася з проблемою кібербулінгу. Під час опитування, проведеного в Університеті штату Індіана, 22% опитаних студентів заявили, що вони зазнали кібербулінгу, тоді як 42% повідомили, що знають когось, хто зазнав кіберзалякування [12]. В іншому дослідженні, проведеному в Університеті Нью-Гемпшира, Фінн, повідомляється, що 10–15% з 339 студентів повідомили, що отримували неодноразові електронні листи або миттєві повідомлення, які погрожували, переслідували або ображали їх.

Література про кібербулінг свідчить про те, що жертви зазвичай мають психологічні проблеми, такі як депресія, тривога, самотність, низька самооцінка, соціальне відчуження, шкільні фобії та погана успішність, низька самооцінка, сімейні проблеми, шкільне насильство та правопорушна поведінка, що змушує їх відчувати суїцидальні думки як засіб втекти від тортур [9].

Крім того, результати досліджень показали, що кібербулінг завдає емоційної та фізіологічної шкоди не до кінця сформованій особистості здобувача вищої освіти, а також провокує виникнення психосоціальних проблем, включаючи неадекватну поведінку, вживання алкоголю, паління, депресію та низьку прихильність до науковців.

Жертви кібербулінгу під впливом сильного емоційного стресу не можуть зосередитися на навчанні, а це, в свою чергу, негативно впливає на їхній академічний прогрес. Оскільки жертви часто страждають психологічно, депресивний ефект кібербулінгу заважає студентам досягти успіхів у навчанні [9].

У контексті нашої проблематики, цікавим є результати дослідження малайзійського університету. За участю 365 студентів першого курсу

більшість опитаних учасників (85%) вказали, що кіберзалякування вплинуло на їхню академічну успішність. Також 85% респондентів погодилися з тим, що булінг спричиняє руйнівний вплив на емоції здобувачів і в рівній мірі спричиняє психологічні проблеми серед жертв. Хейман та Оленік-Шемеш наголошують на тому, що для студентів із вадами навчання, які є потенційними жертвами кібербулінга, завжди має місце низька соціальна підтримка та низьке само сприйняття.

Адаптація до нового середовища є важливим фактором успішності та майбутніх досягнень. Здобувачі не лише розвиваються академічно та інтелектуально, вони також встановлюють та підтримують особисті стосунки, формують ідентичність, вирішують питання кар'єри та способу життя, а також підтримують особисте здоров'я та самопочуття. Багато здобувачів спілкуються з людьми різного походження, які мають різні цінності та знаходять нових друзів. Деякі також вперше пристосовуються до життя далеко від дому.

Міжнародна концепція академічного розвитку включає не тільки академічні здібності, а й мотиваційні фактори та інституційну прихильність. Мотивація до навчання, вжиття заходів для задоволення академічних вимог, чітке відчуття мети та загальне задоволення академічним середовищем також є важливими складовими академічного поля.

Додамо також, що соціальна сфера здобувача, є настільки ж важливою, як і академічні фактори. Фахівці підкреслюють, що інтеграція в соціальне середовище – це вирішальний фактор для формування позитивного ставлення до установи, де навчається здобувач та мережі підтримки та управління новими соціальними складниками особистості здобувача. Криза у соціальній сфері включає різноманітні конфлікти з однолітками, започаткування чи збереження стосунків, міжособистісні конфлікти, сімейні та фінансові проблеми, які проявляються як почуття самотності.

Здобувачі зазвичай ставлять під сумнів свої стосунки, життєві орієнтири та самооцінку. Урівноважена особистість – це та, яка емоційно правильно налаштована. Емоційне коригування необхідне для створення здорової особистості. Фізичні, інтелектуальні, розумові та естетичні коригування можливі, коли відбувається емоційне пристосування. Внутрішні розлади можуть бути результатом запитань про ідентичність та іноді можуть призвести до особистих криз. Емоційні проблеми здобувачів можуть проявлятися як глобальний психологічний дистрес, соматичний дистрес, тривога, низька самооцінка або депресія. Перешкоди для успіху в емоційному розвитку включають депресію та тривогу, стрес, зловживання психоактивними речовинами та проблеми у стосунках.

Метою цього дослідження було заповнити наявну прогалину в літературі щодо впливу кібербулінгу на академічний, соціальний та емоційний розвиток студентів.

Як було зазначено вище, кібербулінг продовжує залишатися тривожною тенденцією серед студентів. Кібербулінг існує у закладах вищої освіти, і це

впливає на розвиток студентів. За міжнародними дослідженнями більша половина здобувачів хоча б раз зазнали кібербулінгу під час навчання. Деякі дослідження показали, що випадки кібербулінгу серед студентів можуть коливатися від 9% до 50%. Враховуючи вплив великої кількості девайсів, з одного боку, а з іншого, збільшення використання онлайн-сервісів та діяльності студентської молоді можуть пояснити цей відсоток.

Враховуючи вплив на академічний, соціальний та емоційний розвиток студентів, перед освітнім соціумом стоїть важливе завдання вирішити відповідні проблеми та вжити коригуючих заходів, як зазначають Майерс та Коуї [4]. Існують протиріччя між університетським менеджментом та визнанням того, що студенти університету є незалежними, кожен з яких відповідає за свої власні дії, з одного боку, і забезпеченням нагляду та моніторингу для забезпечення безпеки студентів у контексті освіти та дозвілля.

Хоча з'являється все більше повідомлень про зв'язки між кібербулінгом і соціальними мережами, надсилання SMS або MMS-повідомлень через Інтернет-шлюзи забезпечує анонімність, тим самим опосередковано підтримуючи кібербулінг. Багато веб-сайтів вимагають лише входу в систему або номера телефону, який також можна придумати що може пояснити той факт, що миттєвий обмін повідомленнями є найпоширенішим засобом кібербулінгу серед студентів, що негативно впливає на навчальний та емоційний розвиток (депресія, тривога, суїцидальні думки).

Ще одним фактором дієвості кібербулінгу є Можлива інтерпретація більшої частоти кібербулінгу через обмін повідомленнями може полягати в тому, що молоді дорослі мають те, що здобувачі відчувають потребу в спілкуванні.

Цей засіб дає змогу перебувати в мережі в «реальному часі» з багатьма однолітками або групами. Завдяки можливості залишатися анонімним (шляхом створення фальшивого профілю) та можливості розкриття приватної інформації, яка залишається записаною, студенти, які використовують миттєві повідомлення, стають легкою мішенню для кібербулінгу. Програми миттєвого обміну повідомленнями, надзвичайно популярні, оскільки вони дозволяють ділитися інформацією, фотографіями, відео та записами та поширювати їх широко й у режимі реального часу.

Студенти використовують Інтернет як засіб масової інформації та часто використовують його у своєму повсякденному житті. Оскільки все більше аспектів життя та повсякденних справ студентів проводяться в Інтернеті, у поєднанні з тим, що надмірне використання може мати наслідки, для дослідників та керівників академічної політики важливо глибше вивчати феномен кібербулінгу.

Сексуальна орієнтація також є важливим фактором, який підвищує ризик віктимізації. Подібним чином Ріверс (2016) задокументував зростання числа гомофобних і трансфобних знущань в університетах і наполегливо виступає за

те, щоб університети були більш активними у просуванні толерантності та інклюзії. Варто зазначити, що стосунки та сексуальна орієнтація, ймовірно, відіграють величезну роль у кібербулінгу серед здобувачів закладів вищої освіти через їхній вік та той факт, що більшість студентів перебувають поза домом і вперше відчують різні форми стосунків.

Ми можемо констатувати, що кібербулінг впливає на академічний, соціальний та емоційний розвиток студентів.

В академічній сфері результати виявили статистично значущу кореляцію між кіберзалякуванням через електронну пошту та академічними проблемами. Зв'язку між академічними проблемами та кібербулінгом, що здійснюються іншими ЗМІ, фахівцями не виявлено. Це говорить про те, що кібербулінг через миттєві повідомлення, чати, текстові повідомлення та сайти соціальних мереж не вплинули на академічні здібності, мотивацію до навчання та загальне задоволення академічним середовищем. Однак кіберзалякування, що здійснюються електронною поштою, має вплив на науковців, можливо, через широке використання цього засобу серед студентів.

Що стосується кар'єрних проблем, то кореляції з кібербулінгом не виявлено. Це вказує на те, що кіберзалякування не впливає на кар'єрні проблеми, можливо, тому, що такі проблеми пов'язані з майбутніми кар'єрним натхненнями, а не з повсякденними аспектами життя здобувача.

У соціальній сфері було виявлено, що міжособистісні проблеми, такі як інтеграція в соціальне середовище, формування мережі підтримки та управління новими соціальними свободами, були пов'язані з кібербулінгом через сайти соціальних мереж. Цей висновок узгоджується з високим рівнем використання сайтів соціальних мереж, метою медіа та повідомленнями про випадки кібербулінгу в цьому середовищі.

Сімейні проблеми також були пов'язані з кібербулінгом, який здійснюють усі види ЗМІ. Це може свідчити про те, що в міру того, як кіберзалякування через використання електронної пошти, миттєвих повідомлень, чатів, текстових повідомлень і сайтів соціальних мереж зростає, збільшуються і сімейні проблеми.

Нарешті, в емоційному полі були виявлені зв'язки між кібербулінгом, який здійснюють усі види ЗМІ, та зловживанням психоактивними речовинами. Це може свідчити про те, що у міру того, як кіберзалякування через використання електронної пошти, миттєвих повідомлень, чатів, текстових повідомлень і сайтів соціальних мереж зростає, зростає і зловживання психоактивними речовинами. Це важливо, оскільки кіберзалякування може бути ще одним фактором ризику для збільшення ймовірності зловживання психоактивними речовинами.

Депресія та суїцидальні думки були значною мірою пов'язані з одними і тими ж медіазасобами спілкування – миттєвими повідомленнями електронною поштою та кіберзалякуванням у чаті – що припускає, що депресія може призвести до самогубства як вирішення проблеми.

Зв'язок між тривогою та кібербулінгом через засоби масової інформації не виявлено. Хоча фахівці виявили, що здобувачі, які постраждали від кібербулінгу, набрали вищі показники за показниками депресії, тривоги, фобічної тривоги та параної, ніж відповідні контрольні показники. Це може бути пов'язано з тим, що було продемонстровано, що тривога є однією з найпоширеніших проблем з психічним здоров'ям, про які повідомляють у всіх студентів, незалежно від того, зазнають кібер-залякування чи ні.

Проблеми з самооцінкою були значною мірою пов'язані з кібербулінгом через миттєві повідомлення, сайти соціальних мереж та текстові повідомлення. Це може свідчити про те, що у міру зростання кіберзалякування через обмін миттєвими повідомленнями, сайти соціальних мереж та текстові повідомлення збільшуються проблеми з самооцінкою. Це важливий висновок, враховуючи, що це були ЗМІ, де більше повідомлялося про випадки кібербулінгу.

Кібербулінг може мати кілька форм, коли жертва перебуває вдома, у закладі освіти чи на роботі. Деякі з найпоширеніших типів кібер-атак, включають:

Диссінг

Часто кібербулери розміщують в мережі принизливу, жорстоку, образливу неправдиву інформацію чи матеріали про жертву. Цей акт кібер-залякування може зашкодити репутації жертви або, можливо, зруйнувати дружбу.

Виключення з он-лайн колективу (он-лайн соціуму)

Це свідомий акт навмисного виключення людини з онлайн-групи або розмови. Соціальна ізоляція або відторгнення можуть бути дуже шкідливими для багатьох студентів, а для деяких спричинити психологічний або емоційний біль.

Фрейпінг

Кіберагресор створює обліковий запис у соціальних мережах в Інтернеті, використовуючи фальшиву особу, щоб мучити жертву. Або це коли кібер-залякування входить в обліковий запис у соціальній мережі жертви та публікує невідповідний вміст, використовуючи особистість жертви.

Домагання

Це означає, що кіберагресор надсилає жертві електронні образливі, грубі, погрозливі, нецензурні, зловмисні, бентежні, наклепницькі повідомлення окремим особами або у соціальну групу. Ці електронні повідомлення або, можливо, спілкування під час живого кібер-чату є небажаними для жертви.

Оприлюднення

Це може бути злочином, коли кіберагресор незаконно поширює в Інтернеті особисту інформацію жертви. Це може бути у формі фотографій, відео чи письмового тексту, розповсюджених у кіберпросторі без згоди жертви. Публічне поширення конфіденційної або особистої інформації в електронному вигляді може завдати жертві серйозної психологічної шкоди.

Тролінг

Це навмисний вчинок кіберагресора, який намагається спровокувати жертву. Він може електронно провокувати жертву, використовуючи образи, звинувачення або неправдиві твердження, щоб розлютити жертву. Кіберагресор ініціює суперечку в Інтернеті та намагається спровокувати жертву.

У нашому дослідженні вивчалися переконання, почуття та поведінка студентів щодо кіберзалякування як жертви чи стороннього спостерігача. У цьому дослідженні була спроба охопити загальні почуття, переконання та поведінки щодо кібербулінгу, задаючи різні запитання, зосереджені на сценаріях, які найімовірніше можуть мати місце. Результати дослідження показали, що загальна більшість учасників негативно ставляться до кібербулінгу. Більшість учасників повідомили, що кібербулінг – це неправильно, що вони не люблять бути свідками кібербулінгу, і що це змушує їх засмучуватися, коли спостерігають, як знущаються над іншими або над ними. Кіберзалякування не було великою проблемою серед учасників, оскільки 93,29% повідомили, що рідко спостерігали кіберзалякування інших. Це узгоджується з іншими дослідженнями, які виявили, що лише 8,6% учасників зазнали кібер-залякування. Приблизно 21,47% студентів повідомили, що рідко стають жертвами кібербулінгу. Ці висновки відрізняються в різних дослідженнях. Крафт і Ван (2017) повідомили, що 9% з 471 учасників їхнього дослідження були жертвами, а Макдональд і Робертс-Пітгман (2010) повідомили, що 21,9% з 439 учасників їхнього дослідження були жертвами. Дивно, але студенти продемонстрували відповідну поведінку, коли зазнали кібербулінгу, оскільки 61,59% студентів повідомили, що вони блокують агресора під час спілкування.

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що кібербулінг у соціальних мережах серед здобувачів закладів вищої освіти є міжнародною проблемою, яка безперечно потребує негайної уваги. Це можуть призвести до того, що студент втратить уявлення про те, ким він є, і до фізичного або психологічного насильства. Менеджмент університету повинен вирішити це питання через збільшення використання технологій та швидке реагування на випадки кіберзалякування. На нашу думку, мають бути розроблені стратегії профілактики, які б вирішували цю проблему. Найефективнішим способом вирішення проблеми є співпраця університетів з консультативними психологічними центрами, викладачами та консультантами окремих громадських організацій. Консультанти можуть допомогти університетам розробити заходи та стратегії профілактики, а також надати консультації, якщо це необхідно. Деякі з цих стратегій можуть включати збори щодо запобігання кібербулінгу кожного семестру; брошури, плакати та оголошення на веб-сторінках про кібербулінг; і сприяти створенню та розвитку центру для запобігання насильству та втручання. Нарешті, в університетах мають бути запроваджені стратегії втручання, щоб допомогти боротися з цією ситуацією. Деякі з цих заходів

можуть включати надання консультацій жертвам та агресорам; проведення зустрічей та / або групових консультацій, щоб допомогти студентам впоратися з інцидентами, що виникають.

Література:

1. Cassidy W., Faucher C., Jackson M. (2013). Cyberbullying among youth: A comprehensive review of current international research and its implications and application to policy and practice. *School Psychology International*, 34 (6), pp. 575–612. doi:10.1177/0143034313479697
2. Olweus D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. New York: Blackwell. *Journal of Interpersonal Violence*, 32 (3), pp. 446–462.
3. Dooley J. J., Pyżalski J., Cross D. (2009). Cyberbullying versus face-to-face bullying: A theoretical and conceptual review. *Journal of Psychology*, 217(4), pp. 182–188.
4. Davis S., Nixon C. (2012). Empowering bystanders. *Cyberbullying prevention and response: Expert perspectives*. pp. 93–109. New York: Routledge.
5. Cowie H., Myers C. A. (2016). *Bullying among university students: cross-national perspectives* (pp. 3–14). London: Routledge.
6. Clark C. M., Werth L., Ahten S. (2012). Cyber-bullying and incivility in the online learning environment, Part 1: Addressing faculty and student perceptions. *Nurse Educator*, 37(4), pp. 150–156.
7. Blaya C., Kaur K., Sandhu D., Sundaram S. (2018). Cyberbullying in higher education in India and France: An empirical investigation. *Bullying, cyberbullying and student well-being in schools: Comparing European, Australian and Indian perspectives*. pp. 107–129. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
8. Blizard L. M. (2016). Faculty members' experiences of cyberbullying by students at one Canadian university: Impact and recommendations. *International Research in Higher Education*, 1(1), pp. 107–124. doi:10.5430/irhe.v1n1p107
9. Beran T., Li Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behavior. *Journal of Educational Computing Research*, 32(3), pp. 265–277.
10. Willard N. (2006). Cyberbullying and cyber threats: Responding to the challenge of online social cruelty, threats, and distress. URL: <https://education.ohio.gov/getattachment/Topics/Other-Resources/School-Safety/Safe-and-Supportive-Learning/Anti-Harassment-Intimidation-and-Bullying-Resource/Educator-s-Guide-Cyber-Safety.pdf.aspx>
11. Shariff S., Hoff D. L. (2007). Cyberbullying: Clarifying legal boundaries for school supervision in cyberspace. *International Journal of Cyber Criminology*, 1(1), pp. 76–118.
12. Pena J. (2011). Study finds cyberbullying a problem among college students. URL: www.alligator.org/news/campus/article_7cb887a0-0902-11e1-8c39-001cc4c03286.html

References:

1. Cassidy W., Faucher C., Jackson M. (2013). Cyberbullying among youth: A comprehensive review of current international research and its implications and application to policy and practice. *School Psychology International*, 34 (6), pp. 575–612. doi:10.1177/0143034313479697
2. Olweus D. (1993). *Bullying at school: What we know and what we can do*. New York: Blackwell. *Journal of Interpersonal Violence*, 32 (3), pp. 446–462.
3. Dooley J. J., Pyżalski J., Cross D. (2009). Cyberbullying versus face-to-face bullying: A theoretical and conceptual review. *Journal of Psychology*, 217(4), pp. 182–188.
4. Davis S., Nixon C. (2012). Empowering bystanders. *Cyberbullying prevention and response: Expert perspectives*. pp. 93–109. New York: Routledge.
5. Cowie H., Myers C. A. (2016). *Bullying among university students: cross-national perspectives* (pp. 3–14). London: Routledge.

6. Clark C. M., Werth L., Ahten S. (2012). Cyber-bullying and incivility in the online learning environment, Part 1: Addressing faculty and student perceptions. *Nurse Educator*, 37(4), pp. 150–156.
7. Blaya C., Kaur K., Sandhu D., Sundaram S. (2018). Cyberbullying in higher education in India and France: An empirical investigation. *Bullying, cyberbullying and student well-being in schools: Comparing European, Australian and Indian perspectives*. pp. 107–129. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
8. Blizzard L. M. (2016). Faculty members' experiences of cyberbullying by students at one Canadian university: Impact and recommendations. *International Research in Higher Education*, 1(1), pp. 107–124. doi:10.5430/irhe.v1n1p107
9. Beran T., Li Q. (2005). Cyber-harassment: A study of a new method for an old behavior. *Journal of Educational Computing Research*, 32(3), pp. 265–277.
10. Willard N. (2006). Cyberbullying and cyber threats: Responding to the challenge of online social cruelty, threats, and distress. URL: <https://education.ohio.gov/getattachment/Topics/Other-Resources/School-Safety/Safe-and-Supportive-Learning/Anti-Harassment-Intimidation-and-Bullying-Resource/Educator-s-Guide-Cyber-Safety.pdf.aspx>
11. Shariff S., Hoff D. L. (2007). Cyberbullying: Clarifying legal boundaries for school supervision in cyberspace. *International Journal of Cyber Criminology*, 1(1), pp. 76–118.
12. Pena J. (2011). Study finds cyberbullying a problem among college students. URL: www.alligator.org/news/campus/article_7cb887a0-0902-11e1-8c39-001cc4c03286.html